

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ІНСТИТУТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ
ІМЕНІ МИКОЛИ ЯРМАЧЕНКА НАПН УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ПРИКЛАДНИХ НАУК ХЯМЕ
(ФІНЛЯНДСЬКА РЕСПУБЛІКА)
СІЛЕЗЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ У КАТОВИЦЯХ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
ВАРШАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
УНІВЕРСИТЕТ НОРД (КОРОЛІВСТВО НОРВЕГІЯ)
МІЖНАРОДНИЙ ІНСТИТУТ ІНКЛЮЗІЇ

ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ

Міжнародної науково-практичної конференції
**СУЧАСНИЙ ДИЗАЙН ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ:
УСПІШНІ УКРАЇНСЬКІ ТА ЗАРУБІЖНІ ПРАКТИКИ**

11 листопада 2025 року, м. Київ

О. О. Гаврилюк, Н. М. Бабич, М. С. Овчаренко СКРИНІНГ МОВЛЕННЄВОЇ ФУНКЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ІЗ ЧЕРЕПНО-МОЗКОВИМИ ТРАВМАМИ	84
В. М. Галенко, К. О. Тичина, М. С. Овчаренко СКРИНІНГ АРТИКУЛЯЦІЙНОЇ МОТОРИКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПЕРВИННОЇ ДІАГНОСТИКИ ПОРУШЕНЬ ЗВУКОВИМОВИ	87
А. Ю. Гаєр, Г. І. Васильєва ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ФУНКЦІОНАЛЬНИМИ ЗОРОВИМИ ТРУДНОЩАМИ	90
Ю. О. Гладишевська, В. А. Литвиненко ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ ІНІЦІАТИВИ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА	92
Д. С. Горбатко, Г. І. Васильєва ФОРМУВАННЯ АРТИКУЛЯЦІЙНОГО ПРАКСИСУ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З МОВЛЕННЄВИМИ ТРУДНОЩАМИ ІГРОВИМИ ЗАСОБАМИ	94
В. Ю. Данильченко, Е. А. Данілавічюте ІНТЕРАКТИВНА ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ФОНЕМ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ФОНЕМАТИЧНОГО КОМПОНЕНТА МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З МОВЛЕННЄВИМИ ТРУДНОЩАМИ	96
М. Є. Діденко, Т. В. Скрипник ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З АУТИЗМОМ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ	98
Х. В. Дзюбук, Н. М. Руденко РОЗВИТОК МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З РАС ЗАСОБАМИ ГРИ	100
І. В. Дмитрієва, А. С. Іваненко ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ УЧНЯМИ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ОСВІТНИМИ ТРУДНОЩАМИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ	102
М. С. Дорош, Г. І. Васильєва ОСОБЛИВОСТІ АВТОМАТИЗАЦІЇ СВИСТЯЧИХ ЗВУКІВ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З МОВЛЕННЄВИМИ ТРУДНОЩАМИ ..	103
Н. О. Драник, Г. В. Супрун ОСОБЛИВОСТІ САМОРЕГУЛЯЦІЇ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З АУТИЗМОМ	106
В. Д. Дробович, Н. М. Бабич РОЗВИТОК ПРИКМЕТНИКОВОГО СЛОВНИКА У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З МОВЛЕННЄВИМИ ТРУДНОЩАМИ ЗАСОБАМИ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ	108

2. Король А. В. Мовленнєва картка з картинками: логопедичне обстеження рівня мовленнєвого розвитку дитини Вид. 2-ге, зі змін. і доп. Тернопіль: Мандрівець, 2018. 24 с.

3. Рібцун Ю. В. Вивчення праксичних функцій молодших школярів з особливими мовленнєвими потребами. *Особлива дитина: навчання і виховання*. Київ, 2021. Вип. 4. С. 28-45.

4.

А. Ю. Гаєр, м. Київ

ayhaier.fpsrso24m@kubg.edu.ua

Г. І. Васильєва, м. Київ

h.vasylieva@kubg.edu.ua

ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ФУНКЦІОНАЛЬНИМИ ЗОРОВИМИ ТРУДНОЩАМИ

Дошкільний вік є ключовим періодом становлення особистості дитини, коли інтенсивно розвивається мовлення, формується здатність до соціальної взаємодії та засвоюються основні норми комунікації. У процесі соціальної інтеграції вирішальну роль відіграють комунікативні навички, адже саме вони забезпечують продуктивну взаємодію дитини з однолітками, батьками, педагогами та іншими учасниками команди супроводу. У міру дорослішання діти дошкільного віку відчують зростаючу потребу ділитися почуттями, враженнями та знаннями. Проте недостатній рівень розвитку комунікативних умінь значно ускладнює реалізацію цієї потреби, особливо у дітей із порушеннями зору [1, с. 29]. Своєчасна підтримка комунікативної сфери виступає важливою умовою їхньої соціальної адаптації та гармонійного розвитку. У цьому контексті особливої актуальності набуває вивчення шляхів і методів формування комунікативних навичок у дітей із функціональними зоровими труднощами як необхідної передумови їхньої успішної соціальної інтеграції.

Найприроднішим способом формування комунікативного досвіду дитини є гра, яка виступає важливим ресурсом її всебічного розвитку. Її ефективність у роботі з дітьми із зоровими труднощами значною мірою залежить від її належного керування та координації [2, с. 84]. Тому ретельна адаптація ігрового середовища й матеріалів, а також фасилітація з боку дорослого, що стимулює вербальне та невербальне спілкування, є ключовими умовами розвитку комунікативного потенціалу та успішної соціальної адаптації дитини з функціональними зоровими труднощами. Метою роботи є теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка ефективності застосування ігрових засобів для формування комунікативних навичок дітей дошкільного віку із функціональними зоровими труднощами.

Проблему формування комунікативної компетентності у дітей із порушеннями зору досліджували як вітчизняні, так і зарубіжні науковці. Українські дослідники (Т. Вербина-Белік, В. Засенко, Н. Мачихіна, О. Селіванова, В. Синьов, Г. Тарасенко) підкреслюють важливість мовленнєвої активності для когнітивного та соціального розвитку таких дітей, звертаючи увагу на труднощі у розпізнаванні невербальних сигналів, що ускладнює їхню взаємодію та соціальну інтеграцію. Зарубіжні вчені (К. Erickson, S. Fraiberg, Y. Hatwell, B. Lowenfeld, P. MacCuspie, B. Röder та ін.) вивчали компенсаторний розвиток дітей із порушеннями зору та особливості їхньої соціальної взаємодії. Дослідження М. Alotaibi, G. Douglas, P. Geld та М. McLinden підтверджують ефективність ігрової діяльності як засобу формування комунікативних навичок у дітей з особливими освітніми потребами.

У системі дошкільної освіти ігрова діяльність є дієвим засобом підвищення результативності освітнього процесу дітей. Такий підхід має потенціал для сприяння когнітивному, соціальному та емоційному розвитку [4]. Під час гри активізується мовлення, удосконалюються соціальні вміння, формується емоційна стабільність та впевненість у спілкуванні. Зміст, форми та функції ігор змінюються залежно від віку дітей, проте їхня провідна роль у розвитку особистості залишається незмінною [3, с. 132].

У межах дослідження проведено експериментальне вивчення впливу ігрових засобів на розвиток комунікативних навичок дітей молодшого дошкільного віку з функціональними зоровими труднощами (10 учасників). Для визначення рівня сформованості комунікативних умінь було застосовано відповідні методики та комплекс ігрових вправ, спрямованих на їх розвиток. Кожна методика дозволила оцінити окремі критерії, що в сукупності дали змогу сформувати цілісне уявлення про рівень розвитку комунікативних навичок дітей.

Контрольний етап експерименту засвідчив зниження кількості дітей із низьким рівнем розвитку з 20% (на констатувальному етапі) до 10%, тоді як частка дітей із середнім рівнем зросла з 50% до 60%. Порівняльний аналіз отриманих показників свідчить про позитивну динаміку розвитку комунікативних навичок за всіма критеріями, хоча загальні зміни в межах групи не є надто вираженими.

Отже, проведене дослідження доводить, що ігрова діяльність є дієвим засобом розвитку комунікативних умінь у дітей дошкільного віку з функціональними зоровими труднощами, оскільки сприяє формуванню в них навичок соціальної взаємодії, діалогічного мовлення та культури спілкування.

Список використаних джерел:

1. Войтко В. В. Корекційно-розвиткова робота з учнями з порушеннями зору в умовах інклюзивної освіти: навч.-метод. посібник / за заг. ред. О. Е. Жосана. Кропивницький: КЗ «КОІППО ім. Василя Сухомлинського», 2021. 104 с.
2. Кобильченко В. В. Психологічний супровід дітей дошкільного віку з порушеннями зору: монографія. Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2015. 205 с.

3. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навч.-метод. посібник. Харків: Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.

4. Alotaibi M. S. Game-based learning in early childhood education: A systematic review and meta-analysis. *Frontiers in Psychology*. 2024. Vol. 15. Article 1307881. DOI: 10.3389/fpsyg.2024.1307881.

Ю. О. Гладисhevська, м. Київ
yohladyshevska.fpsrso24m@kubg.edu.ua

В. А. Литвиненко, м. Київ
vv.lytvynenko@kubg.edu.ua

ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ ІНІЦІАТИВИ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРА

Одним із провідних завдань роботи з дітьми, які мають розлади аутистичного спектра є формування комунікативної компетентності, що виступає основою соціальної адаптації, міжособистісної взаємодії та повноцінного пізнавального розвитку. Центральним компонентом комунікативної компетентності є мовленнєва ініціатива — здатність дитини самостійно вступати у спілкування, висловлювати власні потреби, емоції, думки та реагувати на комунікативні ситуації. Саме тому формування мовленнєвої ініціативи є ключовим напрямом корекційно-розвивальної роботи з дітьми молодшого шкільного віку, які мають розлади аутистичного спектра.

Мовленнєва ініціатива є одним із ключових компонентів комунікативної компетентності дитини, що забезпечує активну участь у міжособистісній взаємодії та сприяє розвитку мовленнєвих навичок у соціальному контексті [2, с. 45]. У психолого-педагогічній літературі існує кілька підходів до визначення цього поняття. Зокрема, Н. Базима наголошує, що мовленнєва ініціатива передбачає здатність дитини самостійно вступати у комунікацію, ініціювати вербальні та невербальні форми спілкування та адекватно реагувати на партнерів у взаємодії [2, с. 56]. О. Баєнська відзначає, що мовленнєва ініціатива дітей із розладами аутистичного спектра включає не лише мовний компонент, а й невербальні засоби, що є критично важливими для розвитку соціальної комунікації [1, с. 48].

Формування мовленнєвої ініціативи залежить від багатьох чинників, серед яких значну роль відіграють вікові особливості, рівень когнітивного розвитку, емоційна зрілість та індивідуальні характеристики дитини.

Дослідження українських науковців, таких як Н. Базима та М. Шермет, показують, що процес розвитку мовленнєвої активності у дітей молодшого шкільного віку з РАС відбувається поетапно, із поступовим формуванням